

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 227/2018-54

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. augusta 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka v konaní o sťažnosti Národnej diaľničnej spoločnosti, a. s., Dúbravská cesta 14, Bratislava, zastúpenej Advokátskou kanceláriou AENEA Legal s. r. o., v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Marian Garaj, Jozefská 3, Bratislava, vo veci namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 9 Co 709/2016 z 27. októbra 2017 a namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Nitre v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 709/2016 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Národnej diaľničnej spoločnosti, a. s., podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 9 Co 709/2016 z 27. októbra 2017 porušené boli.

2. Základné právo Národnej diaľničnej spoločnosti, a. s., podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Nitre v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 709/2016 porušené boli.

3. Uznesenie Krajského súdu v Nitre sp. zn. 9 Co 709/2016 z 27. októbra 2017 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Nitre na ďalšie konanie.

4. Národnej diaľničnej spoločnosti, a. s., priznáva finančné zadosťučinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré jej je Krajský súd v Nitre povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Krajský súd v Nitre je povinný uhradiť Národnej diaľničnej spoločnosti, a. s., trovy konania v sume 390,50 € (slovom tristodevät’desiat eur a päťdesiat centov) na účet jej právneho zástupcu JUDr. Mariana Garaja, AENEA Legal s. r. o., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

6. Sťažnosti vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. júna 2018 doručená sťažnosť Národnej diaľničnej spoločnosti, a. s., Dúbravská cesta 14, Bratislava (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 9 Co 709/2016 z 27. októbra 2017 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“) a porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy

a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 709/2016.

Zo sťažnosti vyplýva:

«Sťažovateľ je žalovaným v spore vedenom Okresným súdom Nitra so sp. zn. 15C/78/2011.

... na základe žaloby zo dňa 05.04.2011... Predmetom žaloby bolo určenie: neplatnosti ... Kúpnej zmluvy...

Žalobcovia podaním zo dňa 26.10.2011 uskutočnili čiastočne späťvzatie návrhu vo vzťahu k žalovanému 1/ a 2/ a navrhli zmeniť petit žaloby... Okresný súd uznesením zo dňa 15.11.2011 zastavil konanie voči žalovanému 1/ a 2/...

Uznesením Okresného súdu Nitra zo dňa 30.01.2012 č. k. 15C/78/2011–172 bol pripustený súhlas so zmenou návrhu na začatie konania podľa podania žalobcov a zároveň bol vzatý na vedomie vstup [REDAKOVANÉ] ako vedľajšieho účastníka na strane žalovaného...

Návrhom zo dňa 14.11.2012 sa domáhala žalobkyňa 1/ prejednávania novoobjaveného dedičstva... Uznesením Okresného súdu Nitra zo dňa 31.12.2012 bolo prerušené predmetné konanie o určenie, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva, až do právoplatného skončenia konania so sp. zn. 31D/320/2012, predmetom ktorého je dodatočné prejednanie dedičstva... Uznesenie bolo napadnuté odvolaním sťažovateľa pre vadu nesprávneho právneho posúdenia.

Krajský súd... uznesením zo dňa 31.01.2013 so sp. zn. 8Co/24/2013-219 návrh žalobcov na prerušenie konania zamietol...

Uznesením Okresného súdu Nitra zo dňa 19.07.2013 v konaní so sp. zn. 31D/320/2012 bolo zastavené konanie o prejednaní novoobjaveného majetku po [REDAKOVANÉ]... Okresný súd Nitra Rozsudkom zo dňa 17.10.2013, sp. zn. 15C/78/2011-299 určil, že parcela č. [REDAKOVANÉ] patrí do dedičstva po nebohom [REDAKOVANÉ] v podiele 1/2 k celku, do dedičstva po nebohom [REDAKOVANÉ] v podiele 1/4 k celku a po nebohej [REDAKOVANÉ] v podiele 1/4 k celku...

Sťažovateľ napadol rozsudok odvolaním zo dňa 31.10.2013 v celom rozsahu...

Vedľajší účastníci na strane sťažovateľa taktiež napadli rozsudok odvolaním zo dňa 31.10.2013, nakoľko ho považovali za nezákonný a zmätočný...

Krajský súd... uznesením zo dňa 26.06.2014 so sp. zn. 9Co/100/2014-371 zrušil napadnutý prvostupňový rozsudok Okresného súdu Nitra a vec vrátil na ďalšie konanie...

Rozsudkom Okresného súdu Nitra zo dňa 07.06.2016, sp. zn. 15C/78/2011-633 bolo opätovne určené, že parcela č. [REDAKOVANÉ] patrí do dedičstva po nebohom [REDAKOVANÉ] v podiele 1/2 k celku, nebohom [REDAKOVANÉ] v podiele 1/4 k celku a nebohej [REDAKOVANÉ] v podiele 1/4 k celku...

Vedľajší účastníci na strane sťažovateľa napadli rozsudok odvolaním zo dňa 06.10.2016 a 11.10.2016 v celom rozsahu a navrhli, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zrušil a žalobu zamietol...

Prvostupňový rozsudok napadol odvolaním zo dňa 12.10.2016 aj sťažovateľ'...

Sťažovateľ vyjadrením zo dňa 31.08.2017:

- súhlasil v súlade s § 360 ods. 2 CSP s podaním odvolania intervenientami na jeho strane ako aj s dôvodmi týchto odvolaní.

- poukázal v zmysle § 390 CSP, aby odvolací súd vo veci sám rozhodol a vec nevrátil prvostupňovému súdu, nakoľko vec už bola raz predmetom odvolacieho konania.

- poukázal v zmysle § 382 CSP, aby odvolací súd vyzval strany na vyjadrenie sa k možnému použitiu ustanovenia § 12 reštitučného zákona, ktoré by malo byť na vec aplikované. Následne by mal rozsudok zmeniť tak, že žalobu zamietne.

Krajský súd... Uznesením zo dňa 27.10.2017, sp. zn. 9Co/709/2016 – 743... dospel k rozhodnutiu, že podané odvolania sú dôvodné a napadnutý rozsudok je potrebné v zmysle § 389 ods. 1 psím. b) CSP zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Z písomného vyhotovenia uznesenia vyplývalo nasledovné odôvodnenie:

- odvolací súd v zmysle §§ 470 ods. 1 a 2 CSP je povinný aplikovať na danú vec úpravu CSP.

- (bod 28 uznesenia) prvostupňový súd, po opätovnom rozhodnutí vo veci a vydaní napadnutého rozsudku, bez existencie akéhokoľvek prípustného dôvodu celkom vedome postupoval v rozpore s § 391 CSP a úplne svojvoľne nerešpektoval rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým bolo zrušené jeho predchádzajúce rozhodnutie v danej veci. Súd prvej inštancie, napriek záväznému právnomu názoru odvolacieho súdu, opätovne zaujal

nesprávny právny názor k otázke aktívnej legitímácie žalobcov v konaní, napriek tomu, že odvolací súd záväzne vo svojom zrušujúcom rozhodnutí (na ktorom právnom názore aj naďalej trvá) vyslovil, že v spore o určenie, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva, treba považovať všetkých účastníkov konania v dedičstve za nerozlučných spoločníkov podľa § 91 ods. 2 OSP. Napriek tomu súd prvej inštancie svojvoľne ustálil, že ktorýkoľvek z dedičov môže podať žalobu o určenie, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva. Takýto arbitrárny postup súdu prvej inštancie predstavuje závažný zásah do práva strán sporu na spravodlivý súdny proces.

- odvolací súd, uvedomujúc si pritom zákonný zákaz opätovného zrušenia rozhodnutia súdu prvej inštancie v zmysle § 390 CSP však dospel k záveru, že vzhľadom na tak závažné nedostatky napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie, nie je možné podané odvolania prejednať inak, ako tak, že napadnuté rozhodnutie bude zrušené. Dôvodom takého postupu bolo:

- neprípustné nereflektovanie a obchádzanie kasačnej záväznosti skoršieho rozhodnutia odvolacieho súdu, čo je potrebné vnímať ako svojvôľu s následkom vedúcim k zrušeniu napadnutého rozhodnutia,

- týmto postupom súdu boli porušené práva strán sporu na spravodlivé súdne konanie, súdnu ochranu a garantované Ústavou SR ako i dohovorom o ochrane základných ľudských práv a slobôd ako i porušení zásady záruky a jednoty funkčnosti súdneho systému,

- úlohou odvolacieho súdu je rozhodovať o odvolaniach, a nie v celom rozsahu nahrádzať prvostupňové konanie v prípade, že tento súd sa v rámci prejednaní a rozhodovania vecí dopustí takých závažných pochybení a svojvoľných postupov, a ktoré nie je z hľadiska prejednaní odvolania možné odstrániť, čo podľa názoru odvolacieho súdu v konečnom dôsledku nebolo ani úmyslom ustanovenia § 390 CSP. Pokiaľ sa prvoinštančný súd doposiaľ nevysporiadal s tak zásadnou otázkou, akou je aktívna vecná legitímácia žalobcov, až po vyriešení ktorej je možné posúdiť dôvodnosť nimi uplatneného nároku, nemožno dospieť k takému záveru, že túto činnosť prvoinštančného súdu, napriek už skôr zrušenému rozhodnutiu, by mal v celom rozsahu nahradiť odvolací súd.

- zámerom ustanovenia § 390 CSP nemôže byť taký postup odvolacieho súdu, ktorý by bezvýnimočne naprával nezákonnosť a arbitrárnosť konania a rozhodovania

prvoinštančného súdu, ktorým svojím postupom porušil práva strán na spravodlivý súdny proces.

- (bod 29 uznesenia) prvostupňový súd porušil § 391 CSP aj vo vzťahu k záväznému pokynu odvolacieho súdu na aplikáciu rozhodujúceho ustanovenia reštitučného zákona. Súd prvej inštancie, opätovne, aj v poradí druhom – napadnutom rozhodnutí, tento právny predpis na danú vec neaplikoval, pričom ani nezdôvodnil, prečo takýmto spôsobom nepostupoval, čo je opäť prejavom arbitrárnosti.

- (bod 30 uznesenia) napadnuté rozhodnutie prvostupňového súdu je tak, ako v poradí prvé rozhodnutie, opätovne nepreskúmateľné. Odôvodnenie tohto rozhodnutia postráda akékoľvek právne opodstatnené argumentačné tvrdenia, ktoré by dávali odpoveď na to, čo viedlo súd prvej inštancie k prijatiu napadnutého rozhodnutia a zároveň odpoveď na právne a skutkové relevantné otázky v tomto konaní. Prevažnú väčšinu tohto kvantitatívne rozsiahleho rozhodnutia tvorí nesystematický opis súdom zisteného skutkového stavu, i opakovane, pričom samotnému právnemu zdôvodneniu jeho rozhodnutia venoval len minimálny a nedostatočný priestor. Podľa odvolacieho súdu napriek tomu, že nemožno ani polemizovať o právnej náročnosti tejto veci a napriek tomu, že argumentačné prejavy strán sporu a intervenientov smerovali k povinnosti súdu sa s nimi vysporiadať, súd prvej inštancie vyhotovil nepreskúmateľné a zmätočné rozhodnutie, absolútne neposkytujúce odpovede na právne relevantné otázky nastolené v tomto konaní. Podľa odvolacieho súdu je namieste otázka, či sa prvostupňový súd vôbec oboznámil s obsahom rozhodnutia odvolacieho súdu zo dňa 26.06.2014, a to vzhľadom na tak závažný svojvoľný postup súdu v tejto veci, ktorý absolútne ignoruje naznačený postup a názor odvolacieho súdu vo všetkých sporných otázkach.

Uznesenie Krajského súdu... nadobudlo právoplatnosť... 09.04.2018...

Krajský súd... Uznesením zo dňa 27.10.2017, sp. zn. 9Co/709/2016-743 v predmetom spore vo fáze odvolacieho konania zrušil napadnutý rozsudok Okresného súdu Nitra zo dňa 07.06.2016, sp. zn. 15C/78/2011-633 v zmysle § 389 ods. 1 písm. b) CSP a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

Odvolačí súd tak učinil i napriek tomu, že v uvedenom spore už raz zrušil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie... a opätovne konal o odvolaní proti novému rozhodnutiu súdu prvej inštancie.

V poradí druhé rozhodnutí odvolacieho súdu o zrušení napadnutého rozsudku súdu prvej inštalencie bolo prijaté s vedomím potreby aplikácie CSP, nakoľko na to odvolací súd sám poukázal v bode 11 odôvodnenia zrušujúceho uznesenia (viď § 470 ods. 1 CSP).

V uvedenom prípade bol odvolací súd povinný aplikovať pri rozhodovaní o odvolaniach § 390 CSP.

§ 390 CSP Odvolací súd sám rozhodne vo veci, ak a) rozhodnutie súdu prvej inštalencie bolo už raz odvolacím súdom zrušené, vec bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie a b) odvolací súd koná a rozhoduje o odvolaní proti novému rozhodnutiu súdu prvej inštalencie.

Z bodu 161 spoločnej správy výborov NR SR o prerokovaní vládneho návrhu zákona Civilný sporový poriadok je zrejmé, že cieľom uvedenej zmeny (§ 390 CSP) je zrýchlenie konania v prípade, že odvolací súd rozhodol tak, že rozhodnutie súdu prvej inštalencie zruší a vec vráti na ďalšie konanie a následne je po opätovnom rozhodnutí súdu prvej inštalencie podané odvolanie. O tomto odvolaní nesmie odvolací súd rozhodnúť tak, že vec opätovne zruší a vráti súdu prvej inštalencie, ale musí rozhodnutie potvrdiť alebo zmeniť, teda vo veci rozhodnúť.

Účelom navrhovanej úpravy bolo podľa zákonodarcu zrýchlenie konania rozhodnutím v merite veci. Zrušenie meritórneho rozhodnutia a vrátenie sporu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie výrazne ovplyvňuje celkovú dĺžku konania. K naplneniu poskytnutia práva na súdnu ochranu dochádza až konečným právoplatným rozhodnutím. Prijatím novej zákonnej úpravy bol nastolený stav, že odvolací súd môže zrušiť rozhodnutie súdu prvej inštalencie iba raz.

Hoci znenie ustanovenia § 390 CSP neobsahuje bližšie kritéria uplatnenia zásady „jedenkrát a dost“ na rozhodnutie súdu prvej inštalencie, odborná právna verejnosť uvádza, že jediným takým kritériom je požiadavka, aby prvé rozhodnutie bolo rovnakej procesnej povahy. To znamená, že povinnosť rozhodnúť o odvolaní proti rozsudku je daná iba vtedy, ak aj prvé zrušené rozhodnutie bolo vo forme rozsudku.

Pokiaľ sa súd prvej inštalencie aj v poradí druhým rozhodnutím dopustí takých procesných pochybení, ktoré by inak boli dôvodom na zrušenie v poradí druhého rozhodnutia (§ 389 CSP), musí ich odvolací súd sám odstrániť alebo napraviť. To znamená, že bude jeho povinnosťou preskúmať splnenie procesných podmienok, napraviť prípadné

nedostatky v procesnom postupe, či doplniť alebo zopakovať dokazovanie. Výsledkom procesného postupu odvolacieho súdu podľa § 390 CSP musí byť konečné rozhodnutie vo veci, ktorého súčasťou je aj rozhodnutie o trovách odvolacieho konania. (Števček, M. Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J, Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár . Praha : C. H. Beck, r. 2016, str. 1306)

Sťažovateľ podotýka, že odvolací súd v oboch prípadoch rozhodoval o odvolaniach voči rozsudku súdu prvej inštancie, aplikačná podmienka § 390 CSP teda bola naplnená.

Krajský súd v Nitre v bode 28 odôvodnenia zrušujúceho uznesenia výslovne zdôraznil, že si uvedomuje zákaz opätovného zrušenia rozhodnutia súdu prvej inštancie podľa § 390 CSP, napriek tomu však uviedol, že odvolanie nemožno prejednať inak, než tak, že napadnuté rozhodnutie bude zrušené...

Sťažovateľ je presvedčený, že odvolací súd uskutočnil výklad normy v § 390 CSP v rozpore s ústavou SR.

Napriek tomu, že § 390 CSP okrem podmienky identickosti druhu napadnutého rozhodnutia neobsahuje iné podmienky alebo predpoklady na meritórne rozhodnutie odvolacím súdom, odvolací súd uviedol, že je zbavený tejto povinnosti v prípade, ak napadnutý rozsudok trpí závažnými právnymi, procesnými a inými vadami, spôsobujúcimi arbitrárnosť a porušenie práva na spravodlivý súdny proces. Aplikujúc tento svojvoľný výklad, odvolací súd opomenul vo veci sám rozhodnúť, napadnuté rozhodnutie opätovne zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na nové rozhodnutie.

K uvedenému postupu sa odvolací súd uchýlil aj napriek tomu, že § 390 CSP obsahuje pomerne jednoznačné znenie a ani len nepripúšťa možnosť úvahy odvolacieho súdu v otázke aplikácie uvedeného postupu. To je do istej miery jednoznačným prejavom vôle zákonodarcu naprávať nedostatky súdu prvej inštancie odvolacím súdom „za každú cenu“, bez ohľadu na stupeň prípadnej vady napadnutého rozhodnutia. Záujmom takej úpravy je zabezpečiť subjektu právnu ochranu konečným rozhodnutím v čo možno najkratšom čase.

Odvolací súd teda mal v zmysle § 390 CSP vo veci rozhodnúť sám. Svojím postupom však vybočil z medzí ústavy a zákona, čím porušil nielen právo sťažovateľa na prístup k súdu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, ale aj povinnosť konať v súlade s čl. 2 ods. 2

Ústavy SR, teda konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Sťažovateľ dáva súdu do pozornosti aj nález III. ÚS 727/2017-54 zo dňa 31.01.2018...

Predmetom dotknutého sporu je určenie, že nehnuteľnosť patri do dedičstva po poručiteľoch žalobcov. V tomto smere samotný odvolací súd niekoľkokrát načrtol presný postup súdu prvej inštancie, ktorým sa má uberať súd pri prejednaní veci: 1. zistenie aktívnej vecnej legitímácie, spočívajúcej v úplnosti dedičov a 2. aplikácia rozhodnutého ustanovenia zákona č. 128/46 Zb. Na základe uvedeného je okresný súd povinný rozhodnúť vo veci. Samotný odvolací súd v bode 30 zrušujúceho uznesenia dokonca uviedol, že nemožno ani len polemizovať o právnej náročnosti tejto veci.

V zmysle judikatúry ústavného súdu za zložitú nemožno vec označiť, keď sa orgán konajúci vo veci má vypořadať s príčinnou súvislosťou medzi radom právnych noriem, pričom významné nie je ani to, či ide o právne normy obsiahnuté v jednom alebo vo viacerých predpisoch (v predmetnom spore sa nárok žalobcov opiera aj o tzv. reštitučné predpisy). „Prameňom práva, o ktorom má okresný súd rozhodnúť, môžu byť viaceré právne normy, ktoré však nie je možné označiť ako zložitú len preto, že sa nenachádzajú v jednom právnom predpise.“ (IV. ÚS 15/03. Nález z 30. apríla 2003. Zbierka nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2003 – I. polrok, s. 908)

S poukazom na vyššie uvedené má sťažovateľ za to, že vec je po právnej a faktickej stránke nenáročná...

Ako vyplýva z prvej časti sťažnosti, v ktorej sťažovateľ chronologicky opísal procesnú aktivitu strán sporu, strany sú v konaní činné a podľa právneho názoru sťažovateľa im nemožno pripísať výsledok za súčasný stav sporu.

Ani návrh žalobcu 1/ na prerušenie konania do rozhodnutia o prejednaní novoobjaveného dedičstva z novembra 2012 podľa sťažovateľa nemožno považovať za procesný úkon, ktorý mohol predĺžiť spor. Okresný súd Nitra totiž nebol povinný takému návrhu vyhovieť. Ako potvrdil neskôr Krajský súd v Nitre v uznesení zo dňa 31.01.2013 so sp. zn. 8Co/24/2013-219, okresný súd nesprávne posúdil význam prebiehajúceho dedičského konania na konanie o určenie vlastníctva k nehnuteľnostiam...

Sťažovateľ poukazuje na to, že odvolací súd bol povinný v zmysle § 390 CSP v rámci opätovného rozhodovania o napadnutom rozsudku vo veci sám rozhodnúť a túto nevracať opakovane súdu prvej inštancie na nové konanie a rozhodnutie. O nesprávnosti tohto postupu sa sťažovateľ dostatočne zmienil v bode 2.1. sťažnosti. Odhliadnuc od protiústavnosti tohto postupu však nie je možné pochopiť obhajobu odvolacieho súdu na opätovné zrušenie rozsudku. Na jednej strane totiž odvolací súd poukazuje na to, že nemožno polemizovať o právnej náročnosti veci (bod 30 uznesenia), na strane druhej sa však bráni rozhodnúť tento spor, čo zdôvodňuje arbitrárnosťou prvoinštančného rozhodnutia a porušením práva na spravodlivý proces.

Čo je však potrebné zdôrazniť, je sekundárny efekt protiústavného konania odvolacieho súdu, ktorým došlo k opätovnému zrušeniu rozsudku a vráteniu veci súdu prvej inštancie. Týmto konaním, kedy odvolací súd obišiel povinnosť meritórne vec rozhodnúť, došlo podľa sťažovateľa k bezdôvodnému oddialeniu konečného rozhodnutia sporu, nakoľko vec bola znovu vrátená súdu prvej inštancie. Tento postup odvolacieho súdu vytvára podľa sťažovateľa zbytočné prieťahy, čo predstavuje ďalší zo zásahov do základného práva sťažovateľa.

Sťažovateľ výslovne požiadal odvolací súd vo vyjadrení zo dňa 31.08.2017, aby vo veci jednak vyzval strany sporu v zmysle § 382 CSP na použitie príslušného ustanovenia reštitučného zákona a následne podľa § 390 CSP sám rozhodol. Uvedomujúc si nezáujem okresného súdu vo veci rozhodnúť v súlade s CSP (okresný súd nerešpektoval právny názor odvolacieho súdu), sťažovateľ sa spoliehal na odvolací súd, ktorý prijme konečné rozhodnutie vo veci a ukončí tak spor trvajúci sedem rokov. To sa žiaľ, na prekvapenie sťažovateľa, nestalo...

Ústavný súd v tejto veci uviedol, že za zásadné pochybenie krajského súdu v napadnutom konaní považuje skutočnosť, že pri ostatnom rozhodovaní vo veci nepostupoval v zmysle § 390 CSP a nerozhodol v merite veci, hoci na takéto rozhodnutie boli splnené podmienky stanovené v uvedenom ustanovení Civilného sporového poriadku. Ústavný súd konštatuje, že v dôsledku uvedeného nebol dosiahnutý účel zakotvený v § 390 CSP, ktorým je zrýchlenie konania rozhodnutím v merite veci, ale naopak priebeh konania pri rozhodovaní o uplatnenom nároku na priznanie nemajetkovej ujmy sa opätovne spomalil...

Sťažovateľ má za to, že v prípade daného sporu, kedy ani počas siedmich rokov nedošlo ku konečnému rozhodnutiu, nepostačuje iba zrušenie napadnutého uznesenia odvolacieho súdu. Preto s ohľadom na nárast nákladov, ktoré sú spojené s účelným uplatňovaním práva sťažovateľa v danom spore ako aj hodnotu predmetnej parcely (v novembri 2008 bola určená znaleckým posudkom [REDAKOVANÉ] č. 226/2008 na sumu 104.031,42 €) je presvedčený, že v jeho prípade je možné priznať i primerané finančné zadosťučinenie, a to vo výške 1 % kúpnej ceny, teda 1.040,31 €...

Sťažovateľ žiada Ústavný súd SR v prípade úspechu v konaní o priznanie náhrady trov konania z dôvodu trov právneho zastúpenia, ktoré vyčísľuje ku dňu podania sťažnosti podľa § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov na celkovú sumu 390,50 €, a to za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastupovania, písomné podanie sťažnosti vykonané v roku 2018) v sume 2x á 153,50 € a dva režijné paušály v sume 2x á 9,21 €, to jest 325,42 € bez DPH, navýšené o 20 % sadzbu DPH vo výške 65,08 €.»

Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„I. Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 9 Co 709/2016 z 27. októbra 2017 porušené boli.

II. Uznesenie Krajského súdu v Nitre sp. zn. 9 Co 709/2016-743 z 27. októbra 2017 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

III. Základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Nitre v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 709/2016 porušené boli.

IV. Sťažovateľovi priznáva finančné zadosťučinenie v sume 1040,31 €, ktoré je Krajský súd v Nitre povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

V. Krajský súd v Nitre je povinný uhradiť sťažovateľovi na účet jeho právneho zástupcu trovy právneho zastúpenia vo výške 390,50 € do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia. “

Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 227/2018-24 z 25. júna 2018 prijal sťažnosť podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie.

Krajský súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr 712/18 z 20. júla 2018 doručeným ústavnému súdu 30. júla 2018, v ktorom podpredseda krajského súdu okrem iného uviedol: *„Posudzujúc konanie z týchto hľadísk s ohľadom na jeho predmet, ktorým je určenie nehnuteľnosti do dedičstva v nadväznosti na aplikáciu reštitučných zákonov spojenú s rozsiahlym dokazovaním je dôvodné konštatovanie o určitej vecnej zložitosti konania. V súvislosti s jeho dĺžkou je potrebné pripísať na ťarchu strán sporu ich procesné návrhy, o ktorých musel súd rozhodovať (návrh na nariadenie predbežného opatrenia, návrh na zmenu petitu, čiastočné späťvzatie žaloby, návrh na vstup vedľajšieho účastníka na strane žalovaného, návrh na prerušenie konania) a tiež opakované žiadosti právneho zástupcu žalobcu (celkovo 2 krát) a právneho zástupcu žalovaného (celkovo 4 krát) o odročenie pojednávania pre prekážky na ich strane.*

Nepochybne základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť v súdnom konaní procesný postup, ktorým sa čo najskôr odstráni stav právnej neistoty strán sporu a vo veci konať bez prieťahov v súlade so základným princípom civilného sporového konania zakotveného v čl. 17 CSP. S účinnosťou od 01. 07. 2016 bol tento princíp premietnutý i v § 390 CSP, ktorý upravuje postup odvolacieho súdu pri rozhodovaní a odvolaní a podľa ktorého odvolací súd sám rozhodne vo veci, ak rozhodnutie súdu prvej inštancie bolo už raz odvolacím súdom zrušené, vec bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie a odvolací súd koná a rozhoduje o odvolaní proti novému rozhodnutiu súdu prvej inštancie.

Pokiaľ ide o postup odvolacieho súdu a sťažovateľkou vytýkaný odklon od ust. § 390 CSP, odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia vyčerpávajúco osvetlil dôvody vedúce

ho k takémuto postupu, s ktorými sa v plnom rozsahu stotožňujem a na ne v ďalšom len poukazujem.

Majúc na zreteli i osobitosti danej veci, vecnú zložitost' konania, skutočnosť, že ide o druhé zrušujúce rozhodnutie odvolacieho súdu, keď súd prvej inštancie v novom rozhodnutí nerešpektoval záväzný právny názor vyslovený odvolacím súdom v jeho prvom zrušujúcom rozhodnutí a preskúmané rozhodnutie trpí zásadnými procesnými vadami ako i právo strán sporu na spravodlivý súdny proces garantovaný Ústavou Slovenskej republiky a Dohovorom, nemožno tak postup odvolacieho súdu hodnotiť ako neefektívny, neopodstatnený a vyhýbajúci sa vydaniu konečného rozhodnutia, majúci za následok vznik zbytočných prieťahov v konaní.

S ohľadom na vyššie uvedení argumentáciu navrhujem sťažnosť sťažovateľky odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú...“

K vyjadreniu krajského súdu sťažovateľka zaujala svoje stanovisko v podaní doručenom ústavnému súdu 8. augusta 2018, v ktorom opakovane namietala skutočnosti, ktoré boli už súčasťou odôvodnenia sťažnosti, a súhlasila s upustením od ústneho pojednávania.

Ústavný súd upustil so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

Povinnosťou súdov vyplývajúcou zo základného práva účastníkov súdneho konania na prerokovanie ich veci bez zbytočných priet'ahov v kontexte medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky je garantovať účastníkom súdneho konania právo na prerokovanie ich veci v primeranej dobe (v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru) a zabezpečiť odstránenie stavu právnej neistoty osoby domáhajúcej sa rozhodnutia štátneho orgánu v primeranej dobe (III. ÚS 111/04, III. ÚS 11/05).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde

sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (obdobne III. ÚS 127/03, IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplývala do 30. júna 2016 z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý bol s účinnosťou od 1. júla 2016 zrušený a počnúc týmto dňom je úprava civilného sporového, civilného mimosporového a správneho súdneho konania predmetom Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“) a Správneho súdneho poriadku.

Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov podľa právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 vyplývala z § 6 OSP, ktorý súdu prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupoval tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a rozhodnutá, ako aj z § 117 ods. 1 OSP, podľa ktorého bol sudca povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov, a z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, keď sa bude konať nové pojednávanie.

Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expresis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP a čl. 12 CMP, podľa ktorých súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu (podľa Civilného sporového

poriadku), resp. účastníkov konania (podľa Civilného mimosporového poriadku) a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku, Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní tvoriacich predmet úpravy týchto poriadkov.

Napríklad povinnosť súdu konať bez prietáhov vyplýva z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania, z § 153 CSP o sudcovskej koncentrácii konania, z § 168 § 172 CSP o predbežnom prejednaní sporu – a následkoch neprítomnosti strán, aj z § 179 ods. 1 CSP, podľa ktorého pojednávanie vedie súd tak, aby sa mohlo rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania a účel tohto zákona, alebo § 183 ods. 1 prvej vety, podľa ktorej pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov.

Konanie vo veci sťažovateľky bolo začaté na Okresnom súde Nitra na základe žaloby z 5. apríla 2011 a do dnešného dňa nie je právoplatne skončené.

Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní, a tým aj porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy skúma ústavný súd vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti veci, podľa správania účastníkov konania a spôsobu, akým v konaní postupoval súd (II. ÚS 74/97). Tieto tri kritériá zohľadňuje pri namietaní porušenia práva na prerokovanie veci súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru aj Európsky súd pre ľudské práva (III. ÚS 111/02, III. ÚS 29/03).

Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, zo sťažnosti vyplýva, že predmetom napadnutého konania je rozhodovanie o návrhu na určenie neplatnosti kúpnej zmluvy, pričom takéto návrhy patria ku štandardnej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Ústavný súd vzhľadom na vysoký počet účastníkov pripúšťa určitú vecnú zložitosť konania, no ani táto skutočnosť nemôže ospravedlniť doterajšiu dĺžku konania, ktoré trvá už

viac ako 7 rokov a stále sa v dôsledku neefektívneho postupu krajského súdu nachádza iba v štádiu konania pred súdom prvého stupňa.

Správanie sťažovateľky ako účastníčky napadnutého konania je druhým kritériom, podľa ktorého ústavný súd z pohľadu prieťahov posudzuje priebeh napadnutého konania. Ústavný súd nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by boli tak zásadné, aby ich v súvislosti s dĺžkou konania bolo potrebné pripísať na ťarchu sťažovateľky.

Ústavný súd napokon posudzoval postup samotného krajského súdu. Ústavný súd považuje postup krajského súdu pri rozhodovaní o odvolaní účastníkov konania proti rozsudku Okresného súdu Nitra č. k. 15 C 78/2011-633 zo 7. júna 2016 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) za neefektívny a nesústreďený, ktorý vo významnej miere ovplyvnil celkovú dĺžku konania.

Podľa § 390 CSP odvolací súd sám rozhodne vo veci, ak a) rozhodnutie súdu prvej inštancie bolo už raz odvolacím súdom zrušené, vec bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie a b) odvolací súd koná a rozhoduje o odvolaní proti novému rozhodnutiu súdu prvej inštancie.

Krajský súd toto ustanovenie Civilného sporového poriadku ignoroval a napriek jeho výslovnému zneniu, ktoré nepripúšťa vo veci inú možnosť, ako povinnosť krajského súdu, aby sám vo veci rozhodol, napadnutým uznesením rozsudok okresného súdu opätovne zrušil a vec vrátil okresnému súdu na nové konanie a rozhodnutie.

Ústavný súd konštatuje, že v dôsledku uvedeného postupu krajského súdu nebol dosiahnutý účel zakotvený v § 390 CSP, ktorým je zrýchlenie konania rozhodnutím v merite veci, ale, naopak, priebeh konania pri rozhodovaní o uplatnenom nároku na priznanie nemajetkovej ujmy sa opätovne spomalil. Následne zrušením rozhodnutia súdu prvého stupňa v merite veci zásadne ovplyvnil aj dĺžku konania vedeného prvostupňovým súdom.

V prípade, ak by krajský súd postupoval v súlade s účinnou právnou normou, konanie by bolo už takmer 10 mesiacov právoplatne skončené.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že postupom krajského súdu vo veci vedenej pod sp. zn. 9 Co 709/2016 došlo k porušeniu základného právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd zdôrazňuje svoju všeobecne známu a ustálenú judikatúru, podľa ktorej do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná, platná a účinná právna úprava (IV. ÚS 77/2002).

Krajský súd tým, že ustanovenie § 390 CSP nerešpektoval, napadnutým uznesením sp. zn. 9 Co 709/2016 z 27. októbra 2017 porušil základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd vo vzťahu k dôvodom, ktoré krajský súd viedli k nerešpektovaniu ustanovenia § 390 CSP, považuje za potrebné zdôrazniť, že pri splnení predpokladov na použitie § 390 CSP je tu daná zákonná povinnosť krajského súdu postupovať dôsledne podľa tohto ustanovenia bez možnosti akýchkoľvek úvah od tohto ustanovenia sa odkloniť.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Ústavný súd

preto zrušil napadnuté uznesenie krajského súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie, v ktorom je viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto náleze [§ 56 ods. 3 písm. b) a ods. 6 zákona o ústavnom súde].

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie (podobne § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde). Sťažovateľka v sťažnosti žiadala priznať finančné zadosťučinenie v sume 1 040,31 €.

Podľa názoru ústavného súdu v danom prípade prichádzalo do úvahy aj priznanie finančného zadosťučinenia, pri určení ktorého vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu, význam veci pre sťažovateľa a dĺžku konania.

Vzhľadom na zistený stav posudzovaného konania ústavný súd priznal sťažovateľke finančné zadosťučinenie v sume 1 000 €.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania, ktoré vznikli v súvislosti s právnym zastupovaním sťažovateľky advokátom v konaní pred ústavným súdom.

Úhradu priznal v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) za 2 úkony právnej služby po 153,50 €, a to za prevzatie a príprava zastúpenia a vypracovanie sťažnosti podanej na ústavnom súde 2 x 9,21 € ako náhrada výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné. Spolu tak predstavuje náhrada trov konania sumu 325,42 €, po zvýšení o DPH vo výške 20 % sumu 390,50 €, ktorú je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky

(§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod „právoplatnosťou nálezu“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. augusta 2018